

Борбасова Қ.М.,
Мейірбаев Б.Б., Абжалов С.У.

**Ага-Хан исмаилиттерінің
діни сенімдері**

Borbasova K.M., Mejrbaev B.B.,
Abzhalov S.U.

Aga Khan Ismaili religious beliefs

Борбасова К.М.,
Меирбаев Б.Б., Абжалов С.У.

**Религиозные верования
исмаилитов Ага-Хана**

Әлемде белсенді қызмет етіп отырған, кезінде орта ғасырда террорлық әрекеттерімен танымал болған исмаилиттік сектаның тарихи жалғасы болып келетін Ага-Хандар институты арнайы зерттеуді қажет ететін діни ұйымдардың бірі. Ага-Хан исмаилиттері шииттік исламның бір тармағы ретінде пайда болғанымен тарихи даму барысында қызмет ету ерекшеліктері мен діни сенімдері өзгерістерге ұшыраған, халықаралық ұйымдар тарапынан кең қолдауға ие діни ұйымдардың қатарына жатады. Бұл ағым өкілдері әлемнің көптеген елдерінде, соның ішінде артта қалған, таулы аймақтарда өмір сүретін халықтарға оқу-ағарту саласында және т.б. салаларда қайырымдылық іс-шаралар жасап әлемдік қауымдастық назарын өздеріне аудартып келеді. Орталығы Францияда орналасқан Ага-Хан исмаилиттері әртүрлі діни және қоғамдық қызметтермен айналысатын үлкен ұйым. Ага-Хан исмаилиттері діни ұйым болумен қатар соңғы уақытта әлеуметтік, саяси, экономикалық бағыттарда да жұмыстар жүргізіп келеді.

Түйін сөздер: Шииттер, исмаилиттер, Ага-Хан, имамат, әһли-бәйт.

Aga Khan is active globally Institute, which is one of the historic receiver of Ismaili sect known since the Middle Ages for its terrorist activity, requires careful study. Formed as one of the areas of Shiite Islam, Ismaili Aga Khan in further has changed its altered form of ceremonial rituals and beliefs and have received the support of some international organizations. This organization has attracted the attention of the world community through charitable and educational outreach programs in many countries, mainly in developing countries and in mountainous regions. Having a central office in France Aga Khan Ismaili are engaged in large-scale organization of religious and social activities. Recently, apart from religious activities, there is activity in the social, political, economic directions.

Key words: Shiites, Ismailis, Aga-Khan, imamate, ahlul-bayt.

Осуществляющий активную деятельность в мировом масштабе институт Ага-Хана, являясь историческим преемником одной из исмаилитских сект, известных со времен средневековья своей террористической деятельностью, требует тщательного исследования. Образовавшись как одно из направлений ислама шиитского толка, исмаилиты Ага-Хана в дальнейшем своем развитии видоизменили формы обрядовых ритуалов и вероучений, получив поддержку некоторых международных организаций. Данная организация привлекла к себе внимание мирового сообщества благодаря благотворительным образовательно-просветительским программам во многих государствах, преимущественно в развивающихся странах и горных регионах. Имеющие центральный офис во Франции исмаилиты Ага-Хана являются масштабной организацией, занимающейся религиозной и общественной деятельностью. В последнее время, помимо религиозной деятельности, наблюдается активность в социальном, политическом, экономическом направлениях.

Ключевые слова: шииты, исмаилиты, Ага-Хан, имамат, ахли-байт.

АГА-ХАН ИСМАИЛИТТЕРІНІҢ ДІНИ СЕНІМДЕРІ

Шииттер ислам ағымдар тарихында дүниетанымдық ерекшелігі мен өзіне тән сенімдері тұрғысынан маңызды орынға ие. Қалыптасқан уақытынан бастап әртүрлі себептерге байланысты өз ішінде бірнеше тармақтарға бөлініп кеткен шииттердің Имамия тармағынан кейінгі ең үлкен тармағы Исмаилиттер сектасы болып табылады. Ислам тарихында өзіндік орны бар Фатимиттер халифатының ресми идеологиясы саналған Исмаилиттік Фатимиттер кезеңінде имамат, яғни рухани билік мәселесінде пайда болған келіспеушіліктің салдарынан низариттер және Мусталиттер болып екіге жарылады. Осылардың ішінде низариттер тармағы Аламут Исмаилит мемлекетінің ресми идеологиясы қызметін атқарғанымен моңғолдардың Аламут мемлекетін құлатуынан соң ұзақ уақыт бойы тарихтағы ықпалдарынан айырылып қалды. Алайда 19 ғасырдың бастарында низариттер Иранда Ага-Хан исмаилиттері деген атаумен қайта тарих сахнасына шықты.

Ага-Хан исмаилиттері шииттік исламның бір тармағы ретінде пайда болғанымен тарихи даму барысында қызмет ету ерекшеліктері өзгерістерге ұшыраған, халықаралық ұйымдар тарапынан кең қолдауға ие бағыттардың бірі. Бұл ағым өкілдері әлемнің көптеген елдерінде, соның ішінде артта қалған, таулы аймақтарда өмір сүретін халықтарға оқу-ағарту саласында және т.б. салаларда қайырымдылық іс-шаралар жасап әлемдік қауымдастық назарын өздеріне аудартып келеді. Бұл ағым өкілдері біздің елімізде де Текелі елді мекенінде оқу орнын ашу туралы бастама көтеріп, көпшіліктің наразылығына ұшыраған жайттарға куә болдық.

Орталығы Францияда орналасқан Ага-Хан исмаилиттері әр түрлі діни және қоғамдық қызметтермен айналысатын үлкен ұйым. Бұл ұйымды Ага-Хан деп аталатын имам басқарады. Қазіргі таңда ІҮ. Ага-Хан Кәрім Шах Хусейн басшылық етеді. Ага-Хан исмаилиттері діни бір ұйым болумен қатар соңғы уақытта әлеуметтік, саяси, экономикалық бағыттарда да жұмыстар жүргізіп келеді. Дүние жүзінің шамамен 25 мемлекетінде өмір сүретін 30 миллион шамасындағы Ага-Хан исмаилиттері бір орталықтан басқарылады және басқару жүйесі өздерінің арнайы жарғыларымен бекітілген. Мұны өздері «низамнама» (Заңнама) деп атайды. 1986 жылы низамнамада исмаилит мұ-

Жиһад. Аға-Хан шииттері үшін жиһад дегеніміз адамның өз нәпсісімен күресуі және имамның айтқандарын орындауы болып табылады. Жиһадты осылай пайымдау мұсылмандардың Аллаға жақындауларына себеп болатын бір құлшылық. Олардың түсінігінде қару-жарақпен шайқасудың заманы өткен. Әркім өз нәпсісімен қалағанынша күресуі керек. Аламұт дәуірінде террорист болып

аты шыққан исмаилит шииттері қазіргі таңда жақсылықты үгіттейтін, қайырымдылық қорларын құратын бір жамағатқа айналғаны байқалады.

Қорыта келгенде Аға-Хан исмаилиттері өмір сүрген орталарына байланысты өзгеріп отырған. Олар өздерін тақиямен жасырғандықтан жергілікті халықтан айнымай қалған Сондықтан оларды сырт көзбен ажырату мүмкін емес.

Әдебиеттер

- 1 The Constitution of the Shia Imami Ismaili Muslims, (1986), Article Sixteen, Personal Standart and Crest of Mawlana Hazar Imam, The Ismaili Flag and The Nashid Al-Imamah, <http://Ismaili.net/Source/extra1.html>.
- 2 The Constitution of the Shia Imami Muslims, (1986), Article Four, leaders' international forum.
- 3 Sultan Muhammed Şah, Ekselansları Ağa Han, İmam, Politikaçı, Filozof, Dost, çev: Zeynep Özbek, Kantüs Yay.. – İstanbul, 2005 – S. 409.
- 4 Daftary, Farhad, Muhallif İslam'ın 1400 Yılı, İsmaililer, Tarih ve Kuram, çev: Ercüment Özkaya, Baskı I, Ankara, 2001 – S. 540.
- 5 Eboo Jamal, Nadia, Surviving the Mongols, Nizarî Quhistani and the Continuity of Ismaili Tradition in Persia, I.B. Tauris Ltd. – London, 2002 – p. 37.
- 6 Makarem, Sami Nasib, The Doctrine of the Ismailis, Arab Institute for Research and Publishing. – Beirut, 1972. – p. 41.
- 7 Öz, Mustafa, Nizari İsmaililiğinde Ağa Hanlar Dönemi, basılmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. – İstanbul, 1986. – s.618.
- 8 Kutlu, Sönmez, «Zedilik, İsmailiyye, İmamiyye», İslam Düşünce Ekölleri Tarihi, II. baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi. – Ankara, 2007 – S. 111-112.
- 9 Encyclopaedia of Ismailism, <http://www.nizariismaili.com>.
- 10 Davis, Jimmy R., The Shia Imami Muslims: A Short Introduction, Lulu Publ., Second Edition. – U.S.A, 2007 – p. 37.
- 11 Ходжсон Густав Эдмонд фон Грюнебаум, Классический Ислам: пер. – М.: издательство Наука, 1986. – С. 40.

References

- 1 The Constitution of the Shia Imami Ismaili Muslims, (1986), Article Sixteen, Personal Standart and Crest of Mawlana Hazar Imam, The Ismaili Flag and The Nashid Al-Imamah, <http://Ismaili.net/Source/extra1.html>.
- 2 The Constitution of the Shia Imami Muslims, (1986), Article Four, leaders' international forum.
- 3 Sultan Muhammed Şah, Ekselansları Ağa Han, İmam, Politikaçı, Filozof, Dost, çev: Zeynep Özbek, Kantüs Yay.. – İstanbul, 2005 – S. 409.
- 4 Daftary, Farhad, Muhallif İslam'ın 1400 Yılı, İsmaililer, Tarih ve Kuram, çev: Ercüment Özkaya, Baskı I, Ankara, 2001 – S. 540.
- 5 Eboo Jamal, Nadia, Surviving the Mongols, Nizarî Quhistani and the Continuity of Ismaili Tradition in Persia, I.B. Tauris Ltd. – London, 2002 – r. 37.
- 6 Makarem, Sami Nasib, The Doctrine of the Ismailis, Arab Institute for Research and Publishing. – Beirut, 1972. – p. 41.
- 7 Öz, Mustafa, Nizari İsmaililiğinde Ağa Hanlar Dönemi, basılmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. – İstanbul, 1986. – s.618.
- 8 Kutlu, Sönmez, «Zedilik, İsmailiyye, İmamiyye», İslam Düşünce Ekölleri Tarihi, II. baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi. – Ankara, 2007 – S. 111-112.
- 9 Encyclopaedia of Ismailism, <http://www.nizariismaili.com>.
- 10 Davis, Jimmy R., The Shia Imami Muslims: A Short Introduction, Lulu Publ., Second Edition. – U.S.A, 2007 – p. 37.
- 11 Hodzhson Gustav Jedmond fon Grjunebaum, Klassicheskij Islam: per. – М.: izdatel'stvo Nauka, 1986. – S. 40.